

**ПУБЛІЧНІ ТА ПРИВАТНІ
ІНТЕРЕСИ В ГОСПОДАРСЬКИХ
ТОВАРИСТВАХ
проблеми правового забезпечення**

Монографія

Київ • Атіка • 2003

ОСНОВНІ ВІДОМОСТІ

ББК 67.9(4УКР)303
В48

*Рекомендовано Вченою радою юридичного факультету
Київського національного університету ім. Тараса Шевченка
(Протокол № 2 від 28 жовтня 2002 р.)*

Рецензенти:

Пронська Г. В. - професор кафедри господарського права юридичного факультету Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, доктор юридичних наук;

Щербина В. С. - завідувач кафедри господарського права юридичного факультету Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, доктор юридичних наук, професор.

Вінник О. М.

Публічні та приватні інтереси в господарських товариствах: проблеми правового забезпечення. Монографія.- К.: Атіка, 2003. - 352 с.
ISBN 966-8074-37-8

Монографія присвячена теоретико-правовим та практичним питанням забезпечення оптимального співвідношення приватних і публічних інтересів у господарських товариствах - як найбільш численних і адекватних ринковим відносинам господарських організацій.

Особлива увага приділена питанням правового забезпечення збалансування приватних і публічних інтересів у господарських товариствах (із врахуванням історичного, економічного та порівняльно-правового аспектів), а також проблемам, пов'язаним із сучасним станом корпоративних відносин щодо легалізації товариства однієї особи; правових механізмів захисту інтересів таких їх учасників, як залежні товариства, меншість у товаристві, облігаціонери товариства і саме товариство як носій загальнокорпоративних інтересів.

Подаються пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин з метою запобігання корпоративним конфліктам та цивілізованого їх врегулювання, що є основним завданням корпоративної конфліктології як нового напрямку господарсько-правової науки.

ББК 67.9(4УКР)303

© О. М. Вінник, 2003

© Видавництво «Атіка», 2003

ISBN 966-8074-37-8

ВСТУП

Майбутнє Української держави, її господарської системи, серед суб'єктів якої чільне місце посідають господарські товариства, багато в чому залежить від того, наскільки повно і збалансовано будуть враховані і забезпечені за допомогою права інтереси окремих осіб (фізичних та юридичних), їх груп, суспільства в цілому та його прошарків у сфері господарювання - економічної основи державного суверенітету країни.

Зміст економічних перетворень в Україні, в кінцевому підсумку, полягає в оптимальному врахуванні та забезпеченні як публічних, так і приватних інтересів, в управлінні ними і через них - з метою побудови соціально орієнтованої ринкової економіки. «Головною метою цієї трансформації є... забезпечення оптимальної рівноваги між свободою, зокрема економічною, з одного боку, та юридичною рівністю та соціальною справедливістю - з іншого».

Однак забезпечити врахування всіх категорій інтересів у сфері господарювання в ідеальному їх співвідношенні нікому ніколи не вдавалося. Це є одним із джерел конфліктів інтересів різних осіб у процесі їх зіткнення - протилежних, конкуруючих, ворожих. Придушення конфлікту інтересів веде до негативних наслідків, навіть до соціальних катаклізмів. Тому таким важливим є прогнозування конфлікту інтересів, їх попередження, забезпечення розв'язання за допомогою цивілізованих засобів, насамперед правових механізмів, з метою досягнення оптимального функціонування економічної системи, за якого досягається синергічний (додатковий) ефект від взаємодії її елементів (суб'єктів господарювання, органів керівництва, різноманітних ресурсів, інформації - господарсько-правової, економічної, наукової та ін.). Відродження після багатьох літ забуття організаційно-правової форми господарських товариств, завдяки їх універсальності (придатність для безпосереднього здійснення господарської діяльності та/або керівництва нею, застосування в різних секторах економіки - державному, комунальному, приватно-

колективному, для реформування державних підприємств та організацій) зумовило їх широке використання в Україні - як основних елементів вітчизняної економічної системи. Це зумовлює забезпечення високого рівня правового регулювання створення, функціонування та припинення цих товариств з позицій системного підходу, використання якого неможливе без комплексних правових досліджень основних питань їх діяльності. Запровадження в економіку України ринкових елементів господарювання з одночасним соціальним її (економіки) орієнтуванням передбачає збалансоване застосування правових механізмів реалізації та захисту як публічних, так і приватних інтересів у діяльності цих товариств для досягнення оптимального стану як самих товариств, так і економіки країни в цілому.

Господарські товариства - як невеликі осередки соціально орієнтованої ринкової економіки - створюються і діють в інтересах певних осіб: їх засновників і учасників, контрагентів, споживачів, найманих працівників (забезпечуючи їх працею), держави тощо. У кожній категорії названих осіб є не лише спільні інтереси, які їх об'єднують, але й протилежні, конкуруючі, що призводить до конфліктних ситуацій. Конфлікт інтересів у господарських товариствах - стара проблема, однак у сучасний період вона набула особливої ваги: кількість учасників таких товариств зростає, що пов'язано з процесами приватизації та започаткування нових підприємницьких організацій переважно у формі господарських товариств; нинішній стан правового регулювання на законодавчому рівні найважливіших питань внутрішніх (корпоративних) відносин в цих товариствах не забезпечує належним чином оптимального врахування інтересів усіх осіб, заінтересованих у діяльності цих товариств. Зазначені обставини, а також відсутність в Україні необхідного досвіду формування цивілізованих корпоративних відносин спричиняють численні конфлікти інтересів, без попередження та успішного розв'язання яких навряд чи можна говорити про ефективність і соціальну спрямованість ринкової економіки.

Забезпечення за допомогою правових засобів збалансованого врахування приватних і публічних інтересів у господарських товариствах дозволить попередити значну частину корпоративних конфліктів, а вдосконалення правових механізмів вирішення спорів між учасниками корпоративних відносин допоможе забезпечити розв'язання цих конфліктів з найменшими втратами для суспільства.

Монографія є спробою висвітлення низки важливих проблем, пов'язаних із забезпеченням та реалізацією приватних і публічних інтересів в найбільш численних організаціях ринкового типу - господарських товариствах. Поняття інтересу, його властивості (включаючи й ті з них, що породжують конфлікт інтересів), процес формування та реалізації публічних і приватних інтересів, їх значення для господарської системи країни, формування нового наукового напрямку в господарському праві - корпоративної конфліктології, покликаної досліджувати причини виникнення конфлікту інтересів у господарських товариствах різних видів з метою конструювання правових засобів їх запобігання, цивілізованого їх врегулювання із застосуванням, насамперед, механізму господарського та цивільного спору, - ось ті основні питання, розкриттю яких і присвячена дана робота.

